

N:o 24.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändring af tullsatserna för kaffe och kaffesurrogat; gifven Stockholms slott den 14 januari 1910.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, dels att rubrikerna n:is 257 och 258 i gällande tulltaxa skola för tiden till och med den 30 november 1911 erhålla följande förändrade lydelse:

	Kvantitet för tullberäkningen	Tullsats.	
		Kronor	öre
257. <i>Kaffe</i>	1 kilogram	—	18
258. brändt, och kaffesurrogat, alla slag	1 kilogram	—	30

dels att nämnda tullsats å kaffe skall anses gälla från och med den 1 januari 1910,

dels med afseende å tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, att ofvan angifna tullsats af 30 öre för kilogram skall anses gälla från och med den 29 januari 1910 och att en tullsats af 26 öre för kilogram skall anses gälla under tiden från och med den 1 till och med den 28 i samma månad,

dels ock att för hvarje förtullning af kaffe eller kaffesurrogat, som ägt rum från 1910 års ingång efter annan än nu angifna grunder, af vederbörande skall till tullverket erläggas skillnadsbeloppet mellan den för förtullningen bestämda tullafgiften och tullafgift, som med tillämpning af ofvan angifna tullsatser skolat utgå vid tiden för förtullningen.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Carl Swartz.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari
1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde.

Vid underdånig föredragning inför Eders Kungl. Maj:t den 31 december 1909 framhöll jag, hurusom det för vinnande af jämnvikt i budgeten för år 1911 vore nödvändigt att tillgripa nya eller höjda bevillningar, samt omnämnde, att bland de bevillningar, jag sålunda tänkt ifrågasätta, äfven inginge förhöjning af tullen å kaffe.

När jag nu underställer denna fråga Eders Kungl. Maj:ts slutliga pröfning, tillåter jag mig först erinra, att nu gällande tullsatser å kaffe samt å brändt kaffe och kaffesurrogat, alla slag, utgörande resp. 12 öre och 20 öre, allt för kilogram räknadt, fastställdes af 1888 års Riksdag. Frågan om revision af de förut tillämpade tullsatserna eller

26 öre för kaffe samt 35 öre för brändt kaffe och kaffesurrogat, alla slag, hade varit uppe år 1887. Vid 1887 års Riksdag hade af enskilda motionärer framställts förslag om nedsättning eller afskaffande af de så kallade finanstullarna, däribland kaffe jämte kaffesurrogat, socker, tobak och lysoljor. Bevillningsutskottet, som tillstyrkt införande af spannmåls- m. fl. tullar, anförde i afgifvet betänkande, att med den uppfattning, utskottet hyste, att åsättandet af de af utskottet föreslagna jordbruks- och ökade industritullar skulle leda till ökad användning inom landet af inhemska produkter och däraf följande minskning i importen af utländska varor, utskottet alldeles icke kunde förutsätta, att tullinkomsterna skulle komma att stiga med så stora belopp, som svarade emot de ifrågasatta tullsatserna, lagda å den dåvarande importen. Men då lika litet kunde tänkas, att de föreslagna tullsatserna skulle kunna afbryta all import från utlandet och då i allt fall någon tid komme att förflyta, innan produktionen inom landet hunne fullständigt ordnas till öfverensstämmelse med de nya förhållandena, ansåge sig utskottet med allt fog kunna antaga, att en ökning i tullinkomsterna komme att visa sig, därest Riksdagen i hufvudsak bifölle utskottets framställningar om förhöjda tullar, och att följaktligen någon nedsättning i finanstullarna kunde föreslås. Nödig försiktighet kräfde dock att icke för det dåvarande gå motionärernas önsknings till mötes i fråga om samtliga föreslagna nedsättningar i dessa tullar. Vid valet emellan de två mest betydande, de å kaffe och socker, syntes det utskottet gifvet, att kaffet, som i än högre grad än sockret utgjorde föremål för den mindre bemedlades konsumtion, borde framför sockret komma i åtanke. Utskottet, som icke kunde tillstyrka tullens borttagande i sin helhet, föreslog därför, att, under förutsättning att Riksdagen till hufvudsaklig del beslöte åsätta af utskottet förordade tullar å jordbrukets och bergshandteringens och metallindustriens alster, tullen å kaffe måtte nedsättas från 26 öre till 12 öre samt tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat från 35 öre till 20 öre, allt för kilogram. Detta förslag, som icke hann komma till behandling inom kamrarna före Riksdagens upplösning, återupptogs ej vid Riksdagens senare sammanträde.

Vid 1888 års Riksdag förelågo flera framställningar i förevarande fråga. Så yrkades å ena sidan nedsättning af tullen å kaffe dels till 12 öre dels till 10 öre samt af tullen å brändt kaffe och kaffesurrogat till 15 öre, allt för kilogram räknadt, under det att å andra sidan framställdes förslag om tullens höjning till 50 öre per kilogram. Uti afgifvet betänkande återupptogs bevillningsutskottet, under åberopande af hvad

1887 års Riksdags bevillningsutskott beträffande denna fråga anfört, sin då gjorda hemställan. Detta förslag vann efter gemensam omröstning Riksdagens bifall.

Vid Riksdagarna under åren 1890—1892 framkommo motioner dels om tullfrihet för kaffe dels ock om nedsättning af tullen å samma vara men vunno icke bevillningsutskottets tillstyrkande eller Riksdagens bifall. Vid 1894 års Riksdag väcktes af statsfinansiella skäl åter frågan om höjning af tullen å nämnda vara samt föranledde till en bevillningsutskottets framställning i ämnet. I betänkande af den 27 april 1894 anförde sålunda utskottet, att utskottet på grund af den betydande minskning såväl i de för år 1894 påräknade som i de för näst därpå följande statsregleringsperiod påräkneliga tullinkomster, hvilken framkallades genom förutsatt ökning i den inhemska hvitbetssockerproduktionen, en ökning, som endast delvis motvägdes af ökningen i statsverkets inkomst af hvitbetssockertillverkningsafgiften, såge sig nödsakadt att föreslå Riksdagen att höja någon af de s. k. finanstullarna för att bereda erforderliga medel till statsutgifternas betäckande; och ansåge utskottet, i likhet med en motionär i ämnet, att för berörda ändamål en höjning af tullen på kaffe och kaffesurrogat i första rummet borde ifrågakomma. Med afseende på höjningens storlek hade utskottet, i betraktande af förhandenvarande behof för statsverket, ansett en höjning af tullen å kaffe från 12 öre till 25 öre pr kilogram och å kaffe, brändt, och kaffesurrogat från 20 öre till 35 öre vara lämpligt afpassad.

Denna framställning vann emellertid icke Riksdagens bifall. Af diskussionen i kamrarna att döma berodde detta dels från vissa håll på obenägenheten i allmänhet att för statskassans räkning anlita en konsumtionsskatt af detta slag, liksom ock på mellankomna förtullningar, som förringade värdet af den föreslagna åtgärden, dels äfven och kanske hufvudsakligen därpå, att statsverkets behof icke syntes kräfva den ökade inkomst, en höjd kaffetull skulle lämna.

Förslag om nedsättning i tullen å kaffe väcktes sedermera vid Riksdagarna åren 1896, 1897 och 1898 utan att leda till någon påföljd.

Såsom den lämnade utredningen visar, har på sin tid Riksdagens bevillningsutskott ställt de år 1888 beslutade och ännu gällande tullsatserna för kaffe och kaffesurrogat i visst samband med de samma år införda spannmålstullarna. Därigenom har dock själfallet statsverket icke på något sätt inskränkt sin befogenhet att allt efter sig företeende omständigheter ånyo höja förstnämnda tullsatser. I sakens natur torde

nämligen ligga, att tullar och acciser af större statsfinansiell betydelse eller de så kallade finanstullarne och finansacciserna i allmänhet måste likaväl som öfriga skatter af mera allmän beskaffenhet hållas öppna för tillgodoseende af statens skattebehof. Bevillningsutskottet ansåg sig också oförhindradt att redan år 1894 för fyllande af statskassans behof föreslå förhöjning i tullsatserna å kaffe och kaffesurrogat.

En liknande situation som den, hvilken af bevillningsutskottet förutsatts hafva förelegat vid tillstyrkandet af nämnda förslag, är nu för handen. Senare i dag skall jag också närmare visa, hurasom de nuvarande inkomsttitlarna icke förslå till fyllande af statens varaktiga behof än mindre till täckande af bristen i 1909 års statsreglering. I detta läge och med hänsyn till det relativt taget ganska stora belopp som i nya eller höjda skatter måste anskaffas, har jag icke kunnat undgå att jämväl föreslå anlitande af någon konsumtionskatt. Härtill har medverkat, utom statens behof och hänsynen till skattebördans fördelning, jämväl den omständigheten, att omläggningen af den direkta beskattningen omedelbarligen medför en lättnad i denna beskattning för de folklager, hvilka skulle af en likformigt verkande skatt som en konsumtionskatt af ifrågavarande slag kunna anses blifva mera hårdt drabbade. I valet mellan de skilda konsumtionskatterna har jag stannat vid finanstullarna och af dessa den, som torde vara i mera än ett afseende bättre ägnad att bära ett ökad skattetryck än någon annan vare sig tull eller accis.

Innan jag öfvergår att närmare redogöra för de omständigheter, hvarpå jag grundar detta omdöme, skall jag tillåta mig med några siffror, hämtade från den officiella statistiken och annan statistisk källa, klargöra den ungefärliga konsumtionen af kaffe och konsumtionens tillväxt under senaste årtiondena här i riket.

Enligt den af statistiska centralbyrån utgifna årliga statistiken, som för år 1909 blifvit kompletterad med en därutinnan från generaltullstyrelsen infordrad uppgift, har importen af rått kaffe — jag lämnar den icke nämnvärda återutförseln af sådant kaffe liksom ock den obetydliga importen af brändt kaffe å sido — uppgått till följande belopp under nedannämnda år:

År	Införsel kg.	År	Införsel kg.
1885	15,453,503	1898	25,088,349
1886	16,189,492	1899	25,091,376
1887	11,542,052	1900	25,499,664
1888	12,312,007	1901	30,970,677
1889	17,336,015	1902	26,016,171
1890	14,856,946	1903	30,927,752
1891	16,056,323	1904	27,429,263
1892	15,844,786	1905	30,055,538
1893	16,371,190	1906	35,087,306
1894	17,087,911	1907	32,258,410
1895	18,067,617	1908	30,272,005
1896	19,675,391	1909	41,895,025
1897	25,560,331		

Till dessa siffror fogar jag följande jämförelsesiffror, afseende konsumtionen i de skillda europeiska länderna och hämtade från förste aktuarien Gustav Sundbärags aperçus statistiques internationaux.

Konsumtion per år och invånare i hektogram räknadt.

Land	1851-60	1861-70	1871-80	1881-90	1891-1900	1891-95	1896-1900	1901-05
<i>Kaffe.</i>								
Sverige	15.1	17.3	23.3	30.4	41.3	34.5	48.1	55.9
Norge	—	—	34.0	36.3	42.8	38.6	47.0	53.2
Danmark	—	—	24.3	26.9	32.5	30.5	34.5	42.9
Finland	—	—	—	22.5	27.7	22.3	33.0	39.5
Storbritannien och Irland	5.7	4.8	4.4	3.9	3.2	3.3	3.2	3.2
Holland	—	—	64.3	71.2	78.1	67.3	88.9	64.6
Belgien	—	—	42.7	42.4	41.0	38.6	43.3	51.2
Tyskland	16.8	20.4	23.0	24.1	25.5	24.1	26.9	30.1
Österrike-Ungern	5.7	6.6	9.1	8.9	9.1	8.7	9.4	9.8
Schweiz	—	—	30.5	30.0	29.9	28.6	31.2	29.4
Frankrike	7.1	12.7	12.4	17.6	19.4	18.4	20.4	22.9
Italien	—	—	4.7	5.1	4.2	4.2	4.2	5.3
Spanien	—	—	1.9	2.8	3.4	3.1	3.6	5.4
Portugal	—	—	—	—	4.1	3.9	4.2	5.1
Ryssland	0.7	0.8	1.0	0.6	0.6	0.5	0.7	0.8
Rumänien	—	—	—	—	3.0	2.7	3.2	3.3
Serbien	—	—	—	—	2.5	2.4	2.5	3.0
Bulgarien	—	—	—	—	2.8	2.7	2.8	3.3
Grekland	—	—	—	—	4.6	5.3	3.9	6.5

Dessa siffror, enligt hvilka Sverige, om man frånser Holland, där på grund af kolonialpolitiska skäl kaffe är tullfritt, står främst i afseende å konsumtionen af kaffe, torde äfven ur andra synpunkter än sådana, som äro bestämmande för min ställning till förevarande fråga, kunna anses vara icke så litet tänkvärda. Då emellertid dessa synpunkter icke varit eller äro vägledande för min framställning i ämnet, skall jag genast öfvergå att angifva de särskilda skäl, som föranledt mig att för täckande af statskassans behof nu föreslå höjning af tullen å kaffe.

Till kassaartiklar i statsfinansiell mening äro, hvad Sverige beträffar, väl närmast att räkna, utom kaffe, socker, tobak, vin och andra spritvaror. Att sistnämnda varor icke nu böra för statskassans ökade behof ifrågakomma, är så mycket mera själfallet som år 1909 i anledning af en Riksdagens framställning i ämnet tillsatts en kommitté för åstadkommande af utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel. Tobaken åter är ovedersägligen en artikel, som tål vid ytterligare beskattning. Men äfven om den utredning, som för sådant ändamål igångsatts, redan nu vore avslutad, torde i allt fall den ökade afkastning, en omreglering af tobaksbeskattningen kunde lämna, böra reserveras för mötande af kraf af mera allmän och omfattande natur. Hvad slutligen socker beträffar, har beskattningen af denna vara helt nyligen varit föremål för en reglering. Utom det att för öfrigt denna reglering förutsatte en fyraårig öfvergångsperiod, hvilken icke ännu tilländalupit, kan ej heller förbises, att beskattningen procentiskt taget redan trycker sockerkonsumtionen betydligt mera än hvad förhållandet är beträffande konsumtionen af kaffe. För raffineradt socker utgå sålunda, för kilogram räknadt, tull och accis med sammanlagdt 30 öre eller bortåt 50 procent af varans värde i öppna marknaden. Vidkommande åter kaffe stannar skattebelastningen vid ungefärligen 15 procent af det pris, hvori varan i allmänhet torde stå konsumenten.

Rörande kaffepriset återoppar jag en utredning, som återfinnes i häfte 9, 10 af meddelanden från kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Denna utredning afser tiden 1861—1907 och innehåller en jämförelse mellan prisen i Sverige och å Hamburgs börs under samma tid. Utredningen, som kompletterats med en till finansdepartementet från nämnda afdelning i kommerskollegium inkommen uppgift för åren 1908 och 1909, är med nämnda tillägg af följande lydelse:

Kaffepriser i Stockholm och Hamburg åren 1861—1907.

År.	Pris pr kg. å prima Santos i Stockholm *)	Pris pr kg. å "bra- silianskt" kaffe i Hamburg *)	Ökning (+) eller minsk- ning (-) i priset från näst föregående år		Priset å 1:a Santos i Stockholm öfverstiger priset å "bra- silianskt" kaffe i Ham- burg med
			Stockholm	Hamburg	
	öre	öre	%	%	%
1881	145	101	—	—	43.6
1882	117	77	- 23.9	- 31.2	51.9
1883	126	79	+ 7.7	+ 2.6	59.5
1884	133	82	+ 5.6	+ 3.8	62.2
1885	118	72	- 12.7	- 13.9	63.9
1886	135	83	+ 14.4	+ 15.3	62.7
1887	191	134	+ 41.5	+ 61.4	42.5
1888	173	115	- 10.4	- 16.5	50.4
1889	184	139	+ 6.4	+ 20.9	32.4
1890	201	148	+ 9.2	+ 6.5	35.8
1891	168	138	- 19.6	- 7.2	21.7
1892	165	125	- 1.8	- 10.4	32.0
1893	175	141	+ 6.1	+ 12.8	24.1
1894	174	133	- 0.6	- 6.0	30.8
1895	166	136	- 4.8	+ 2.3	22.1
1896	139	112	- 19.4	- 21.4	24.1
1897	91	86	- 52.7	- 30.2	5.8
1898	86	65	- 5.8	- 32.3	32.3
1899	83	61	- 3.6	- 6.6	36.1
1900	100	76	+ 20.6	+ 24.6	31.6
1901	93	62	- 7.0	- 22.6	50.0
1902	89	60	- 4.3	- 3.3	48.3
1903	86	58	- 3.4	- 3.4	48.3
1904	97	71	+ 12.8	+ 22.4	36.7
1905	100	73	+ 3.1	+ 2.8	37.0
1906	97	71	- 3.0	- 2.7	36.7
1907	89	63	- 8.2	- 11.2	41.3
1908	92	69	+ 3.4	+ 9.6	33.3
1909	95	—	+ 3.3	—	—
1861—65	159	109	—	—	45.9
1866—70	138	85	- 13.2	- 22.0	62.3
1871—75	187	145	+ 35.5	+ 70.6	29.0
1876—80	178	125	- 4.8	- 13.8	42.4
1881—85	128	82	- 28.1	- 34.4	56.1
1886—90	177	124	+ 38.3	+ 51.2	42.7
1891—95	170	135	- 4.0	+ 8.9	25.9
1896—1900	100	80	- 41.2	- 40.7	25.0
1901—05	93	63	- 7.0	- 18.8	43.1

*) I svenskt pris inräknas tullafgift, men ej i priset å Hamburgs börs.

Denna utredning kan gifva anledning till åtskilliga betraktelser. För egen del skall jag först konstatera, att af de prisbildande faktorerna tullafgiften, hvad Sverige beträffar, spelar en underordnad roll. Sålunda finner man, att, trots det att tullen å kaffe från den 1 januari 1889 nedsattes med 14 öre eller från 26 öre till 12 öre per kilogram, priset å kaffe år 1889 med 11 öre eller 6.4 procent öfversteg priset å kaffe under nästföregående år. Går man längre fram i tiden, finner man tillika, att kaffet varit föremål för ett väsentligt och varaktigt prisfall. Skillnaden i pris mellan år 1888 och 1909 uppgår sålunda till 78 öre, motsvarande en minskning i priset af öfver 45 procent. Medan den skattelindring, 1888 års Riksdag velat bereda kaffekonsumenterna, inskränkte sig att motsvara ungefärligen 8 procent af då gällande kaffepris, hafva alltså kaffekonsumenterna i verkligheten oberoende af tullnedsättningen kommit i åtnjutande af en prisnedsättning, om man stannar vid grosshandelsprisen, af 45—8 procent eller ungefärligen 37 procent. Äfven vid ett återställande af tullen för kaffe till samma belopp som gällde före år 1889, skulle alltså den önskan, som uppbar 1888 års Riksdags beslut, kunna sägas vara mera än uppfylld. Nu är emellertid som bekant icke fråga om höjning af tullen å kaffe med 14 öre för kilogram utan allenast med 6 öre. En sådan höjning skulle, om man utgår från 1909 års priset förhållanden, betyda en ökning i priset af bortåt 7 procent. Och kaffepriset för år 1909 ökad med 6 öre eller till 101 öre skulle i allt fall understiga priset under år 1888 med 72 öre eller något öfver 40 procent.

Bredvid kaffeprisen i Sverige hafva i omförmälda publikation ställts prisen å kaffe i Hamburg under motsvarande tider. Denna jämförelse är så till vida haltande, som, utom det att prisen kunna, såsom i publikationen framhålles, afse skilda kvaliteter kaffe, i det svenska priset ingår tullafgift, medan detta icke är förhållandet beträffande priset å kaffe å Hamburgs börs. Detta pris betyder alltså icke inlandspriset i Tyskland. Där liksom i flertalet öfriga länder, från det protektionistiska Frankrike till det frihandelsvänliga England, har den artikel, hvarom nu är fråga, belagts med höga tullafgifter.

För öfverskådlighetens skull har jag låtit i tablå sammanställa de tullsatser för kaffe, rätt samt brändt eller malet, som för närvarande äro gällande i de skilda europeiska länderna med undantag af Turkiet, hvarom uppgift saknas. Vid läsningen af denna tablå torde emellertid uppmärksammas, att i de länder, som finnas upptagna under strecket i tablån, kaffetullen icke är att förlikna vid finanstill.

L a n d.	Kaffetullar i öre per kg.	
	rått	brändt eller malet
Nederländerna	fritt	fritt
Sverige	12	20
Norge	30 *) 50 **)	50 *) 75 **)
Belgien	fritt	7.2
Danmark	17	20.7
Finland	29	43
Tyskland	53	76
Schweiz	1.44	5.04
Frankrike	98 *) 216 **)	288
Österrike-Ungern	72.2	91.2
Grekland	56.25	101.25
Spanien	75.6 à 100.8	180
Italien	93.6 *) 108 **)	194.4
Portugal	72.72	161.6
Rumänien	21.6	57.6
Bulgarien	21.6	43.2
Storbritannien och Irland	25	33.3
Serbien	36	108
Ryssland.....	54 +	71 +
	30 % tilläggstull	50 % tillägg

*) minimitull.

***) maximitull.

Äfven om man icke älskar att uppställa skatteförhållanden i främmande länder såsom i stort och smått lämpliga förebilder för vårt land, kan man dock icke undgå att fästa sin uppmärksamhet därå, att skillnaden i kaffebeskattningen här i riket och i flertalet öfriga länder är så stor, att, äfven efter en höjning i tullen af 6 öre för kilogram, samma beskattning här i riket skulle komma att fortfarande understiga beskattningen af rått kaffe i Norge med 12 öre, i Finland med 11 öre, i Tyskland med 35 öre, i Frankrike med 80 öre, i Österrike-Ungern med 54.2 öre, i Grekland med 38.25 öre, i Spanien med 57.6 öre à 82.8 öre, i Italien med 75.6 öre, i Portugal med 54.72 öre, i Rumänien med 3.6 öre, i Bulgarien med likaledes 3.6 öre, i England med 7 öre, i Serbien med 18 öre och i Ryssland, oafsedt tilläggstull, med 36 öre.

De omständigheter, som föranleda mig att föreslå en höjning af kaffetullen, har jag nu angifvit samt öfvergår att beräkna den före-

slagna tullförhöjningens finansiella resultat. Vid denna beräkning lämnar jag införseln under år 1909 å sido. Under de därförut senast förflutna fyra åren uppgick importen till sammanlagdt närmare 128,000,000 kilogram eller i medeltal till ungefärligen 32,000,000 kilogram, motsvarande i tullafgift efter nu gällande grunder eller 12 öre

för kilogram	kronor 3,840,000: —
och efter 18 öre för kilogram	„ 5,760,000: —.

Skillnaden kronor 1,920,000: —,

skulle alltså motsvara merinkomsterna på kaffetullen efter den af mig föreslagna tullförhöjningen af 6 öre per kilogram.

Redan den 31 december 1909 framhöll jag såsom min åsikt, att i anslutning till nämnda tullsats äfven tullen å brändt kaffe och kaffesurrogat borde höjas med 6 öre från 20 öre till 26 öre, allt för kilogram räknadt.

I anledning af detta förslag har Sveriges minuthandlares riksförbund genom dess arbetsutskott i en till finansdepartementet ställd skrift velat fästa uppmärksamhet å en fara, som säkerligen snart nog blefve kännbar, därest tullen icke skulle komma att mer än föreslagits höjas å det brända eller till bryggning färdiga kaffet. I öfre Sverige hade, anför riksförbundet vidare, måhända bruket af det senare ännu icke nått en så stor utsträckning som i landets sydligare delar. Där köpte emellertid allmänheten endast i försvinnande få fall rått kaffe, hvilket bäst framginge af den lifliga kafferostningsindustri, som, söderifrån spridande sig alltmera norrut, gjorde, att allt större inländskt kapital däri engagerades, och att sålunda denna industri blefve alltmera inhemsk. Den hittillsvarande tullsatsen å kaffe hade varit så olämpligt fördelad, att en afsevärdt stor import af brändt och malet kaffe ägt rum från utländsk frihamn, hvarigenom svenska köpmän och rosterier haft och hade en ganska svår konkurrens att bestå. Vid kaffets rostande inom exempelvis dansk frihamn undginge det affall: stenar, kvistar, skal m. m., som särskildt de billigare kaffesorterna utmärkte sig för, att blifva förtulladt, något som däremot inträffade för den svenske importören, därigenom afknappande hans konkurrens-möjligheter.

Afsevärdare vore emellertid disproportionen i tullen å de olika kaffesorterna: det råa och det förarbetade. Denna disproportion komme med all säkerhet att verka därhän, att ju högre tullen å rått kaffe sattes utan att skillnaden i tullen mellan detta och det brända kaffet ändrades, ju större fördel blefve det att importera till förbrukning

färdigt kaffe, och därmed vore det högst troligt, att Köpenhamns och Hamburgs frihamnar komme att förse åtminstone södra delen af Sverige med dess behof af till förbrukning färdigt kaffe.

Enligt hvad riksförbundet vidare meddelar, skulle vid rostningen af kaffe omkring 20 procent af varans vikt förloras. Det syntes därför vara med billighet förenadt, att denna viktförlust lades som norm för tull å det brända och malda kaffet, och att detta sålunda — därest tullen å råvaran höjdes med 6 öre per kilogram — belades med en tullförhöjning af 10 öre per kilogram. I annat fall riskerade man, såsom ofvan antydts, att en ny, i köpmännens händer befintlig industri komme att tillintetgöras.

I detta sammanhang tillåter jag mig meddela, hurusom tulltaxekommittén i sitt förslag till ny tulltaxa, som jag inom kort torde få anmäla inför Eders Kungl. Maj:t, föreslagit tullen för kaffe till 12 öre per kilogram samt för kaffe, brändt eller rostadt, äfven malet, samt kaffesurrogat, alla slag, till 30 öre per kilogram.

I afseende å detta förslag har kommittén, under erinran att det tullskydd, som kafferostningsindustrien åtnjöte här i landet, uppginge till 8 öre per kilogram, om man frånsåge viktförlusten vid rostningen, anfört, att detta skydd vore anmärkningsvärdt lågt och att i flera främmande länder skillnaden mellan tullarna å obrändt och brändt kaffe vore betydligt större. I Norge utgjorde densamma 20 öre, i Tyskland 20 pf. och i Österrike-Ungern minst 25 h., allt per kilogram räknadt. Den inhemska kafferostningsindustrien hade ock rönt olägenhet af det anmärkta förhållandet, och representanter för denna industri hade i en till kommittén inlämnad framställning begärt, att tullen å rostadt kaffe måtte höjas från 20 till 30 öre per kilogram, då sålunda tullsatsen för brändt eller rostadt kaffe skulle komma att öfverskjuta tullen å det obrända med 18 öre per kilogram. Till stöd för denna framställning hade hufvudsakligen åberopats, att industrien i fråga vore jämförelsevis ny och arbetade under ogynnsamma förhållanden, samt att, sedan den tyska kafferostningsindustrien helt nyligen erhållit betydande lättnader i afseende å villkoren för tullrestitutionen vid export af rostadt kaffe, det vore att befara, att en för den svenska industrien ödesdiger konkurrens från Tyskland skulle uppstå, om ej nu gällande skydd skulle ökas. Under erinran att kommittén i annat sammanhang beräknat, att till 100 kilogram brändt eller rostadt kaffe åtginge 120 kilogram oberedd vara, har kommittén därefter för egen del förklarat, att, då den gjorda framställningen syns kommittén befogad, kommittén

funnit sig böra för brändt eller rostadt kaffe i förslaget upptaga en tull af 30 öre per kilogram. Någon anledning att icke låta kaffesurrogat fortfarande draga samma tull som den vara, hvilken den afsåge att ersätta, hade kommittén icke funnit föreligga.

När jag år 1909 först framkom med förslag till höjning af kaffetullen, betraktade jag denna fråga allenast ur statsfinansiell synpunkt, och ansåg mig på denna grund icke hafva anledning föreslå annan skillnad mellan tullen å rätt och brändt kaffe än den redan gällande eller 8 öre per kilogram. Sedan jag numera fått mottaga nyss återgifna framställning från minuthandlarnas riksförbund samt tillika fått tillfälle att närmare granska tulltaxekommitténs förslag i förevarande och andra afseenden, har jag jämväl tagit i öfvervägande frågans skydds-politiska sida. Därvid har jag icke kunnat frånse, att skyddet för kafferostningsindustrien utomlands i allmänhet är större än här i landet och, sedan tulltaxekommittén afgifvit sitt betänkande, vidkommande Tyskland, ytterligare, på sätt den af mig lämnade utredningen visar, höjts. Tillika visar, synes det mig, importen af brändt kaffe till Sverige en stigande tendens. Särskilda statistiska siffror för dylikt kaffe stå visserligen blott till buds för tiden efter år 1906. Dessförinnan skiljer nämligen icke statistiken mellan brändt kaffe och kaffesurrogat, som sammanlagdt importerats, i runda tal räknadt, år 1904 med 69,000 kilogram, år 1905 med 70,700 kilogram, år 1906 med 69,700 kilogram, år 1907 med 75,278 kilogram och år 1908 med 94,300 kilogram. Emellertid visar statistiken för de båda åren 1907 och 1908, under hvilka år statistiken skiljer mellan brändt kaffe och kaffesurrogat, att, medan importen af sistnämnda artikel varit mera konstant, nämligen respektive 19,700 och 21,100 kilogram, importen af brändt kaffe uppgått år 1907 till 55,500 kilogram och år 1908 till 73,100 kilogram. Med afseende härå och å den utredning, som i öfrigt förebragts, synes mig skyddet, som för närvarande är bestämdt till 8 öre per kilogram, väl lågt och böra något höjas. Därvid har jag trott mig böra stanna vid 12 öre per kilogram, i följd hvaraf tullsatsen för brändt kaffe skulle uppgå till 30 öre per kilogram. Och har jag lika litet som tulltaxekommittén funnit anledning att i afseende å tullen göra skillnad mellan brändt kaffe och kaffesurrogat.

Såsom jag den 31 december 1909 antydde, hade jag tänkt mig, att bristen i 1909 års statsreglering skulle delvis mötas därigenom, att nya eller höjda bevillningar, som beslöttes af 1910 års Riksdag,

trädde i kraft redan under samma år och därigenom tillförde detta års statsreglering en tillgång utöfver hvad vid dess uppgörande för dess egen räkning påräknats; och skall jag senare i dag vid beräkningen af inkomsterna för år 1911 söka visa, hurusom det är erforderligt att i dylik ordning anskaffa ett belopp af omkring 1,700,000 kronor.

Vidkommande den ifrågasatta tullförhöjningen föreslog jag för sådant ändamål, att densamma skulle tillämpas från 1910 års början. Det afsedda resultatet af denna anordning torde emellertid på grund af de stora förtullningar af kaffe, som gjorts redan under år 1909, delvis komma att gäckas. Hela den förtullade kaffemängden uppgick, enligt uppgift från generaltullstyrelsen, nämnda år till 42,115,963 kilogram. Af detta belopp förtullades år 1909 mellan jul och nyår 3,879,996 kilogram. Då emellertid det normala årsbehovvet motsvarar, såsom redan angifvits, ungefärligen 32,000,000 kilogram, hade alltså redan tidigare under år 1909 förtullats kaffe långt utöfver årsbehovvet. Anledningen härtill torde vara att söka ej blott i förväntan på höjda tullar utan äfven och ej minst i kaffemarknadens säregna läge. Genom det valorisationssystem, som numera tillämpas i afseende å det brasilianska kaffet, har uppstått en begränsning i tillgången af detta kaffe, som inom vida kretsar befarats föranleda till höjning i priset. Detta jämte andra förhållanden lär hafva verkat därhän, att, utom grossister, ej blott detaljister utan äfven den konsumerande allmänheten försett sig med ovanligt stora lager af ifrågakomna vara. På grund häraf har visserligen uppbörden af tullmedel år 1909 ökats och därigenom något minskat bristen i samma års statsreglering, men å andra sidan verkar denna omständighet till ej oväsentlig minskning af det öfverskott, som vid tullförhöjningen eljest hade kunnat beräknas skola tillflyta tullmedlen för år 1910. Skulle den verkliga konsumtionen åren 1909 och 1910 icke öfverstiga medeltalet för de senaste fyra åren, kan konsumtionen för bägge åren sammanlagdt beräknas till 64,000,000 kilogram. Af detta belopp hafva redan 42,000,000 kilogram förtullats år 1909. Återstoden eller 22,000,000 kilogram skulle alltså kunna förväntas blifva förtullade år 1910. Vid beräkning af tullmedlen för samma år torde få anses hafva ingått tullafgift för 32,000,000 kilogram kaffe à 12 öre per kilogram med kronor 3,840,000

Den verkliga uppbörden skulle emellertid vid bifall till förevarande förslag motsvara tullafgift för 22,000,000 kilogram à 18 öre per kilogram med .., 3,960,000

Öfverskottet eller kronor 120,000 skulle alltså motsvara den merinkomst å kaffe, som genom tullförhöjningen skulle komma statsverket till godo under år 1910. Med hänsyn till hvad jag ofvan anfört i fråga om valorisationssystemets inverkan på kaffemarknaden, torde dock kunna antagas, att kaffeförtullningarna under år 1910 komma att öfverstiga nämnda belopp om 22,000,000 kilogram. Merinkomsten å tulluppbörden lärer man därför vid beslutad tullförhöjning kunna beräkna till åtminstone 200,000 kronor. Betydelsen af tullförhöjningen för år 1910 är emellertid mycket större än detta belopp angifver. Utan tullförhöjning skulle man nämligen under förhandenvarande förhållanden icke kunna påräkna ens den tulluppbörd, kaffetullen under normala omständigheter lämnar. Efter en tullsats af allenast 12 öre pr kilogram skulle nämligen den för år 1910 påräknade importen icke kunna uppskattas på långt när lämna tullinkomst, motsvarande tullafgiften för ett helt årsbehof.

Jämväl den tullförhöjning till 26 öre för kilogram, som jag den 31 december 1909 ifrågasatte med afseende å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, allt för kilogram räknadt, förutsatte jag skola retroaktivt tillämpas från och med den 1 januari 1910. Någon ändring därutinnan bör naturligen icke ifrågakomma, men å andra sidan förefinnes ju ingen anledning att längre än nödigt är uppskjuta tillämpningen af den af mig numera föreslagna tullsatsen af 30 öre å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag. Denna tullsats synes mig på grund häraf lämpligen böra vinna tillämpning från och med den dag, då proposition i ämnet framlägges för Riksdagen.

Äfven i afseende å rubriken för det bearbetade kaffet skulle jag helst hafva velat redan nu föreslå en ändrad lydelse i anslutning till hvad tulltaxekommittén i sådant afseende hemställt. I anledning af de efterdebiteringar, som vid bifall till mitt förslag till reglering af tullsatserna måste äga rum, synes det emellertid, som om rubriken icke bör undergå förändring, förrän i sammanhang med den nya tulltaxans fastställande. Då denna är afsedd att tillämpas från och med den 1 december 1911, torde under sådana förhållanden vara lämpligt, att de ändringar, som nu föreslås i förevarande ämne, förklaras skola gälla allenast för tiden till nämnda dag.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen besluta,

dels att rubrikerna n:ris 257 och 258 i gällande tulltaxa skola för tiden till och med den 30 november 1911 erhålla följande förändrade lydelse:

	Kvantitet för tullberäkningen	Tullsats.	
		Kronor	öre
257. <i>Kaffe</i>	1 kilogram	—	18
258. brändt, och kaffesurrogat, alla slag	1 kilogram	—	30

dels att nämnda tullsats å kaffe skall anses gälla från och med den 1 januari 1910,

dels med afseende å tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, att ofvan angifna tullsats af 30 öre för kilogram skall anses gälla från och med den 29 januari 1910 och att en tullsats af 26 öre för kilogram skall anses gälla under tiden från och med den 1 till och med den 28 i samma månad,

dels ock att för hvarje förtullning af kaffe eller kaffesurrogat, som ägt rum från 1910 års ingång efter annan än nu angifna grunder, af vederbörande skall till tullverket erläggas skillnadsbeloppet mellan den för förtullningen bestämda tullafgiften och tullafgift, som vid tillämpning af ofvan angifna tullsatser skolat utgå vid tiden för förtullningen.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilaga litt. vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:
Axel Alexanderson.